

Η μοίρα δύο «μικρών» ανθρώπων

Ο Στάθης Λιβαθινός σκηνοθετεί τη γλυκόπικρη φάρσα του Τομ Στόπαρντ «Ο Ρόζενκραντζ και ο Γκίλντενστερν είναι νεκροί»

Της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

Ήταν τέλη της δεκαετίας του '90, όταν η περσοτροπία που ονειρευόταν ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, ψυχογραφέας. Η ζωή δεν είχε γίνει καλύτερη και ο πρώτος ενθουσιασμός έχει πια χαθεί. Ο Στάθης Λιβαθινός, φοιτητής στο Κρατικό Ινστιτούτο Θεάτρου της Μόσχας, παρουσιάζει με αγονία στο θέατρο Μαγιακόφσκι την ιπυκιάκη του εργασία, το έργο του Τομ Στόπαρντ «Ο Ρόζενκραντζ και ο Γκίλντενστερν είναι νεκροί».

«Είναι μοιραία και λυτρωτικά στιγμή όταν το κείμενο από σκηνής συναντά και συμπίπτει με την ιστορική συγκυρία της ζωής, αυτό που όλοι βιώνουν μέσα στην ίδια εποχή. Η μοίρα δύο «μικρών ανθρώπων» ταυτίζεται με τη σκοτεινή μοίρα μιας ολόκληρης χώρας, όπου η τραγική φάρσα θα εξελιχθεί μετά από λίγο καιρό σε τραγωδία», γράφει στο ενδιαφέρον αυτοβιογραφικό βιβλίο του «Τρεις εποχές» (εκδ. Πατάκη). Τα θέματα του έργου του Στόπαρντ «χτύπησαν φλέβα».

Λίγοι στην ιστορία του Ινστιτούτου έφυγαν με δύο διπλώματα (υποκριτική και σκηνοθεσία) και φίλοι. Πέρασαν πολλά χρόνια από τότε και τώρα ο καταξιωμένος σκηνοθέτης παρουσιάζει το ίδιο έργο, με άλλη φόρμα και άλλη ματιά στο ανακαινισμένο Θέατρο της οδού Κυκλάδων - Λευτέρης Βογιατζής. Η γλυκόπικρη φάρσα του Τ. Στόπαρντ, που παίζεται σε μετάφραση του Μίνα Βολανόβα με τρεις νεκρές ηθοποιών, αντιστρέφει τον «Αιλέτ» του Ζαίηφρη εστιαζόντας

«Οι δύο μικροαστοί φίλοι αποδέχονται θέσεις ενώ δεν έχουν τα προσόντα. Συχνά στη ζωή δεν λες "όχι" εκεί που πρέπει», λέει ο Βασίλης Ανδρέου.

στους δευτερεύοντες χαρακτήρες της τραγωδίας. Ο Βασίλης Κλαυδίου καλεί τον Ρόζενκραντζ και τον Γκίλντενστερν, παλιούς συμφοιτητές του Αιλέτ, ζητώντας τους να παρουσιάσουν τον μελαγχολικό πρίγκιπα σε διασκεδάσεις για να μάθουν τι τον βασανίζει. Οι δύο αλικοί του συνοδούσαν στην Αγγλία έχοντας μαζί τους και ένα κλειστό γράμμα, στο οποίο δίνεται η διαταγή για την άμεση εκτέλεση του Αιλέτ. Όμως εκείνος το αντικαθιστά με ένα άλλο γράμμα, ζητώντας από τον Άγγλο βασιλιά τη δική τους εκτέλεση. Μέρες μετά, ο Άγγλος πρέσβης μπάινει στο παλάτι και ανακαίνονται: «Ο Ρόζενκραντζ και ο Γκίλντενστερν είναι νεκροί».

«Μεγάλος δρόμος»

«Με αυτό το έργο ε' αυτό τον χώρο, νιώθω μεταφορικά και κυριολεκτικά να ανοίγεται ένας μεγάλος δρόμος στη σκηνή. Και εγώ σαν να είμαι πάνω σε rollers να τρέχω με βραδύτητα», λέει ο Βασίλης Ανδρέου στην «Κ» και συνεχίζει: «Ο Ρόζενκραντζ και ο Γκίλντενστερν είναι άνθρωποι σε καταδίκη από τον εαυτό τους, τις συνθήκες και την εξουσία. Με τον Νικο βιώνουν με στη σκηνή τη συνθηκία δύο αιώνων ανθρώπων που τους ξεσκόπωναν ένα βράδυ για να πάνε στο παλάτι της εξουσίας και να βοηθήσουν. Αυτοί λένε το "ναι" του απλού ανθρώπου και τους μασάει ο μηχανισμός. Είναι σαν να μου πουν σήμερα, πήγαινε στον πρωθυπουργικό μεγάλο, να βοηθήσεις σε υπουργικά σχέδια, να μάθεις τι έχει το παιδί του πρωθυπουργού. Δεν θα τα καταφέρω, αλλά το δίδημο δεν

Νίκος Καρβούνης και Βασίλης Ανδρέου, οι «Γκίλντενστερν» και ο «Ρόζενκραντζ». Δύο δευτερεύοντες χαρακτήρες από τον Αιλέτ γίνονται οι κεντρικοί ήρωες στο έργο του Στόπαρντ. Το 1966, οπότε γράφτηκε το έργο, ήταν μια εποχή αμφισβήτησης και ανατροπών.

λέει "όχι". Ίσως επειδή φοβάται την εξουσία». Ο Β. Ανδρέου περιγράφει τον Ρόζενκραντζ, που ερμηνεύει, «σαν ένα ωραίο στεφάνι στο κεφάλι με λουλουδία. Είναι φοιτητικό πλάσμα με μυαλό ανάλογο, ελπίζει και αισιοδοξεί, αλλά εκεί και τόσες κατάθλιψη».

Μου άρσσει που το έργο από το φως πηγαίνει στο σκοτάδι, από το κιοχώρο στην υστερία, από το κλάμα στο γέλιο. Είναι κομωδία της γκεογραφικής διεργασίας αλλά και της κατάστασης. Με καλό λόγο, έξυπνους διαλόγους, γρήγορα αντινακακαστικά και χορταστικές παλιότητες. Οι ήρωες του φέρνουν στον του ταινίες, με ταλάνιωμα καρτούν που σαν χτυπάει κάτι το κεφάλι του. Είναι μέγχο με ανοικτό το στόμα μπροστά σε ένα μεγάλο πολιτικό πρό-

βλημα. Θέλουν να βρουν το δικό, το σωστό, αλλά συνεχώς κατακυλιάνε στο αναπόφευκτο».

«Ένα ωραίο ακορντέον»

Για τον Ρόζενκραντζ λέει ότι είναι συνονθύλευμα όλων των ρόλων της καριέρας του, «πολιτικό διάρο από τον Στ. Λιβαθινό» που είναι συνεργάτες από τα χρόνια της Πειραματικής Σκηνής, ενώ δεν κρύβει τη χαρά του ότι παίζει με τον καλύτερο του φίλο. «Είμαστε ένα ωραίο ακορντέον που η φυσότητα του συμπίζεται και επεκτείνεται, και είμεις βράζουμε από την ψυχιά μας ήλικος, έντονος, μαλακός, παρατεταμένος, μελωδικός. Ο ήρωάς μου είναι πολλές φορές ο εαυτός μου. Είναι μέγχο με ανοικτό το στόμα μπροστά σε ένα μεγάλο πολιτικό πρό-

βλημα στην πατρίδα μου. Οι δύο μικροαστοί φίλοι αποδέχονται θέσεις ενώ δεν έχουν τα προσόντα. Φορτία που είναι πάνω από αυτούς. Κι εγώ πήρα πολλές φορές στη ζωή αποφάσεις από ενθουσιασμό ή φόβο. Συχνά στη ζωή δεν λες "όχι" εκεί που πρέπει». Το θέατρο είναι η μεγάλη αδυναμία του Βασίλη Ανδρέου και η δεύτερη η δασκαλία. Αλλά, σπουδασέ παιδαγωγικά και διδάξε σε σχολείο για δύο χρόνια στην Κύπρο, όπου γεννήθηκε, πριν αποφασίσει να αλλάξει πορεία. Διδάσκει στο Οδείο Αθηνών, κάνει δική του σεμινάρια και «έχω αποφασίσει πια ότι η ζωή μου είναι θέατρο και εκπαίδευση. Το θέατρο που σε κάνει λίγο να ανατριχιάζει και όχι να βολεύεται τρώγοντας ποι κορν.

Το θέατρο μπορεί να μας μετακινήσει, σαν ένα έντονο νομοσχέδιο όπως αυτό που ψηφίστηκε για τα μορφολογικά ζευγάρια».

Χάρηκε την ψηφιστή του. «Γιατί είμαι νόνος τέτοιου παιδιού και χαίρομαι που το βαρυστήρι μου δεν είναι "καταραμένο", αλλά είναι πολύ όλο αλλόθου».

«Οι αντίηρωες της ζωής»

«Όταν μαλώνουν τα βουβλία μέσα στον βάλτο των πληρώνων τα βαρυστήρια», ξεκινάει τη συζήτηση με ο Νίκος Καρβούνης για το έργο του Τομ Στόπαρντ, «μια οδία στο δράμα του μικρού ανθρώπου που προσπαθεί να κατανοήσει το παρόλο που συμβαίνει γύρω του. Ο Ρόζενκραντζ και ο Γκίλντενστερν είναι θύμα-

τα ενός πολιτικού παιχνιδιού που σφαφός έχουν επιρροές από το έργο του Μπέκετ "Περιμένοντας τον Ικοντό", τον Κόκκινο και τον Λευκό κλόουν στο τσίρκο, θυμίζον τον Χοντρό και τον Άγχο, ζουν μια περιπέτεια και σε όλο το έργο είναι σε απόλυτη σύγχυση. Μπερδέυουν τα ονόματά τους, δεν μπορούν να θυμηθούν πώς ξεκίνησε η περιπέτεια τους, ποιοι τους ξεσκόπωναν για την απιστολή, είναι διαρκώς σε ένα σάστισμα μέχρι τον επικείμενο θάνατό τους».

Ο ήρωάς του, Γκίλντενστερν, στην έναρξη της παράστασης ρίχνει 90 φορές το νόμισμα και δεν καταλαβαίνει γιατί πέφτει από την ίδια πλευρά. «Προσπαθεί με τη λογική να αποκοδοικοποιήσει το παρόλογο. Οι δύο τους με τον Ρόζενκραντζ είναι οι αντίηρωες της ζωής. Το ερωές του Στόπαρντ, ενός θυμωμένου συγγραφέα, είναι ότι το 1966 μια εποχή που έβραζε και ο μικρός άνθρωπος σπκάνει ανάστημα στην εξουσία, εκείνος παίρνει δύο δευτερεύοντες χαρακτήρες από τον Αιλέτ και τους κάνει πρωταγωνιστές».

Το έργο του ήταν ρηκίελευθο για την εποχή του, όμως σήμερα: «Κάποια μέρα που, ίσως, θα τα θεωρούσαμε γραφικά αφαιρέθηκαν. Όμως πολλά μας μιάζουν. Συμβαίνουν τόσο παρόλογο πράγματα στην καθημερινότητά μας. Είναι κοινά τα χαρακτηριστικά με τον μέσο άνθρωπο της εποχής. Άνθρωποι της διπλανής πόρτας που τα γεγονότα τους ξεπερνούν».

Στη σκηνή, το δίδημο είναι σε ερήνη, ο αδρεναλίν φτάνει

«Μια οδία στο δράμα του ανθρώπου, ο οποίος προσπαθεί να κατανοήσει το παρόλογο που συμβαίνει γύρω του», σημειώνει ο Νίκος Καρβούνης.

στα ύψη, τα σώματά τους υποφέρουν. «Σαν να βρίσκονται σε μια διαρκή μάχη και απορία "γιατί σ' εμάς"; Συχνά το λέμε και σήμερα όταν συμβαίνει κάτι που μας ξεπερνά».

Η «οικογένεια» συνεχίζει

Μέλος της ομάδας του σκηνοθέτη από το 2000 στη «Φρεναπάτη», ο Νίκος Καρβούνης έζησε τις καλύτερες μέρες της Πειραματικής Σκηνής του Εθνικού και θεωρεί ότι η «οικογένεια» συνεχίζει σε μια εποχή που όλα αλλάζουν. «Είναι μεγάλη τύχη σήμερα να ανήκεις σε ένα ανοδικό, με συγνευτική γλώσσα επικοινωνίας, σε καιρούς που οι ομάδες δεν αντέχουν εύκολα και ο πολιτικός είναι παραγκωνισμένος. Ηθοισμός σήμερα σημαίνει πολύ τρέξιμο από παραγωγή σε παραγωγή κόνοντας πράγματα που δεν είναι η δουλειά μας, όπως να προσβούμε τον εαυτό μας. Εκεί έξω υπάρχει μεγάλη προσφορά και λίγη ζήτηση, ουσίον εκκελισμένων των θυρών, τα λέω και στους μαθητές μου. Ερχονται αβέβια χρόνια και οι νέοι που γίνονται με όνειρα πρέπει να έχουν ενδολεκτικές λύσεις».

Η δική του ενδολεκτική: «Είμαι ένας κώκος που εκκείσε με άνω τελεία», απαντά για την άλλη δημιουργική του πλευρά που είδαμε σε δύο εκδόσεις. Κούκλες που έπαιρνε από τις παιδικές του φίλες και τις αποδοχούσε: «Πεταμένες, κατεστραμμένες Μπάρμπι που τις έφρασαν, τις έντυναν και τις έφρανα στη ζωή. Κάθε μία και οδία στο δράμα, Άννα Καρέβνια, Ματθία Μπιοβαρί, Σάρα Μπερναρ, Σκάρλετ Ο' Χάρα κ.ά.». Σήμερα, οι μικρές του κούρες βρίσκονται σε πολλά θηνακία σπιτία.